

D. PAVLI EPISTOLA
AD TITVM,

SYRIACE,	ITALICE.
EBRAICE,	HISPANICE.
GRÆCE,	GALLICE.
LATINE,	ANGLICE.
GERMANICE,	DANICE.
BOHEMICE,	POLONICE.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI

דְּלִנְרָא טָטוּס :

קְבִלְאוֹן א

וְלוֹס עֲבָדִי
וְשָׁלִיחָה
דְּיִשׁוּעַ מְשִׁיחָא
בְּהִימְנוּתָא דְּבִנְיָא דְּמִלְחָא
דִּירְצָתָא דְּשָׁרְרָא דְּבִנְיָלָת
אַלְהֵי :

PAVLO seruo di Dio, & Apostolo di Iesv Christo, secondo la fede de gli electi di Dio, & cognition de la verita, che e secondo la pietà.

2 עַל־סִכְרָא דְּחַיָּה
דְּלַעֲלֵם דְּמִזְרָא אֲחֵרָה
שְׂרִירָא קִדְשָׁא וּבְנֵיחַ
דְּעִלְמָא :

Ne la speranza de la vita eterna, laquale iddio, che mai non mente, haueua promessia, innanzi a i tempi eterni.

3 וְגִלְתָּ מְלִתָּה בְּבִנְיָא בִּיד
פְּרוּוֹתָא הִי דְּאַתְהִימְנוּ
אַנָּא בְּפִיקְרָנָא דְּמִלְחָה
מִחִינָא :

Et ha manifestata ne suis tempi la sua parola per la predicatione, laqual m'e stata commissa per comandamento di Dio Saluator nostro.

4 לְטָטוּס בְּרָא שְׂרִירָא
בְּהִימְנוּתָא דְּגִוְאָא שְׂבִיבָתָא
וְשָׁלְמָא מִן אֲלֹהָא אָבָא וּמִן
מִרְןָּ יִשׁוּעַ מְשִׁיחָא מִחִינָא :

A Tito mio vero figliuolo, secondo la comune fede, Gratia, misericordia, e pace da Dio Padre, e da Iesv Christo Saluator nostro.

5 מְטוֹל קִנְיָא הִי שְׂבִיבָתָא
הַיִּית בְּקִרְטָא דְּאֵילִין דָּח
דְּחִסְרִין תִּתְקוּ וְתִקְרִים
הַשִּׁישָׁא בְּמִדְיָא מִדְיָא
אִיכְנָא דְּבִקְרָתָא :

Per questa cagione t'hoio lasciato in Creta, accioche tu seguiti di corregger le cose che mancano, e che tu constituisca de Seniori per ogni città, si como io t'ho ordinato.

הַשְׁלִיחַ אֶל־טָטוּס :

נ

וְלוֹס עֲבָדִי אֲלֹהִים וְשָׁלִיחַ
יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ בְּאִמּוּנָה
בְּחִירֵי אֲלֹהִים וּבְדַעַת אִמְתָּא אֲשֶׁר
הִיא בִּידְנָת אֲלֹהִים :

PAVLO Sieruo de Dios, y Apostol de Iesus el Christo segun la fe de los Escogidos de Dios y el conocimiento de la verdad, que es segun la piedad:

2 אֶל־שָׂבֵר הִי עוֹלָם אֲשֶׁר
הִגִּיד אֲלֵהִי אִמְתָּא מַעֲתוֹת מַעוֹלָם :

Para la esperanza de la vida eterna, la qual prometió el Dios que no puede mentir, antes de los tiempos de los siglos:

3 וְגִלְתָּ מְלִתָּה אֶת־דְּבָרֵי בְּקִרְיָה
אֲשֶׁר הִפְקִדָּה בְּיָדִי בְּמַצְוֹת
מוֹשֶׁיָּע אֲלֹהִים :

Y la manifestó a sus tiempos: Es a saber su palabra por la predication que me es a mi encomendada por mandamienro de nuestro saluador Dios.

4 לְטָטוּס לְבָנִי גִאֲמִין בְּאִמּוּנָה
תְּבָרַח חֶסֶד רַחֲמִים שְׁלֹם
מִאֲלֹהִים הָאֵל וּמִמְּאֲדֵינֵי יִשׁוּעַ
הַמְּשִׁיחַ הַמְּוִשִּׁיעַ :

Y a Tito verdadero hijo en la comun fe: Gratia, misericordia, y paz del Dios Padre, y del Senor Iesus el Christo saluador nuestro.

5 עַל־כֵּן עֲזַבְתִּיר בְּקִרְיָטָא
לִישָׁר מִהֶרְשָׁאָר וּלְקִים מַעֲרִיד
הָעִירָה אֶת־זִקְנֵי הָעִירָה בְּמוֹנֵי
צִוְיָתִיר :

Por esta causa te dexé en Creta es a saber para que corrigieses lo que falta, y pusieses Ancianos por las villas, anfi como yo te mandé.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ὁπτιςολη.

Κ Ε Φ Α Λ Α.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος θεῶ, & ἀποστόλος Ἰησοῦ χριστοῦ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεῶ, καὶ ὁπτιςολων ἀληθείας καὶ εὐσεβείας.

PAVL seruiteur de Dieu, & Apostre de Iesus Christ, selon la foy des elects de Dieu, & la cognoissance de verité, qui est selon pieté:

2. Ἐν ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίης, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πατὴρ ἡμῶν αἰώνων.

(Sous esperance de vie eternele, la quelle Dieu qui ne peut mentir a promise deuant les temps eternels:

3. Ἐφανερωσε δὲ καιροῖς ἰδοῖς, τὸ λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι ὁ ὁπτιςολὸν ἐγενώκατο καὶ ὁπτιςολὸν τὰ σωτήρια ἡμῶν θεῶ.

Mais il fa manifestee en son propre temps, allauoir sa Parole, par la predication qui m'est commise, par le mandement de Dieu nostre Szuateur.)

4. Τίτῳ γῆσιφ τέκνῳ καὶ ἀγαπῶμένῳ, χάρις, εἰς, εἰρήνη παρὰ θεῶ πατρός, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

A Tite mon vrai fils, selon la foy commune entre nous: grace, misericorde & paix de par Dieu nostre Pere, & de par le Seigneur Iesus Christ nostre Sauueur.

5. Τὰς χάρις κατὰ λινὸν σε ἐν κρήτι, ἵνα τὰ λείποντα ὁπτιςορθώσῃ, καὶ ἀσκήσεις κατὰ πλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διετέλεκα.

La cause pour laquelle ie t'ai laiffé en Creta, c'est afin que tu poursuives de dresser en bon ordre les choses qui restent, & que tu elablis des Anciens de ville en ville, suivant ce que ie t'ai ordonné.

AD TITVM.

CAP. I.

PAVLVS servus Dei,
Apostolus autem
Iesu Christi, secun-
dum fidem electo-
rum Dei & agnitionem ve-
ritatis: quæ secundum pie-
tatem est.

Paul a servant of God / and an
Apostle of Iesus Christ / accord-
ing to the faith of Gods elect /
& the knowledge of the truth / which is
according to godliness.

2. In spem vitæ æternæ,
quam promisit qui nō men-
tatur, Deus, ante tempora
secularia.

Under the hope of eternall life which
God hath made his worde manife-
st in due time through the preaching /
which is committed unto mee / accord-
ing to the commandments of God
our Saviour.

3. Manifestavit autem tem-
poribus suis verbum suum
in prædicatione, quæ credita
est mihi secundum præ-
ceptum salvatoris nostri
Dei.

But hath made his worde mani-
fest in due time through the preaching /
which is committed unto mee / accord-
ing to the commandments of God
our Saviour.

4. Tiro dilecto filio secun-
dum communem fidem,
gratia & pax à Deo Patre, &
Christo Iesu salvatore no-
stro.

To Titus my naturall sonne accord-
ing to the common faith / grace / mercy
& peace from God the father / and from
the Lord Iesus Christ our Saviour.

5. Huius rei gratia reliqui
te Cretæ, ut ea quæ desunt
corrigas, & constituas per
civitates presbyteros, sicut
& ego disposui tibi.

For this cause left I thee in Creta /
that thou shouldest continue to redresse
things that remaine / and shouldest
ordaine Elders in every citie / as I ap-
pointed thee.

An Titum.

Das I. Capitel.

Paulus ein knecht Got-
tes / aber ein Apostel Jesu
Christi / nach den Glauben der Auser-
wählten Gottes / vnd der erkenntniß
der Wahrheit zur Gottseligkeit.

Paulus Guds Diener / men Ihesu Christi Apostel /
effter Guds vdualdis tro / oc Sandheds bekendelse
til Gudselighed.

2. In der hoffnung des ewigen Le-
bens / welches verheissen hat / der nicht
leugert / Gott / vor den zeiten der Welt.

I haaber til der ewige Liff / huffet den loffuede
som ic leuget / Gud / før verdens tid.

3. Hat aber offenbaret zu seiner zeit/
sein Wort durch die Predig / die mir
vertrauet ist / nach dem bef. ich Got-
tes unsers Heilandes.

De hand obenbarede sit Ord / i sin tid / forme delst
den Prediken / som mig er befalet / effter Guds vor-
trelsens befalning.

4. Tito meinem rechtschaffenen
Sohn / nach unsrer beyder Glauben.
Gnade / Barmherzigkeit / Friede von
Gott dem Vater / vnd dem H & N
Jesu Christo / unserm Heiland.

Tito min versindige Son / effter beggis vor tro.
Naade / Barmhertighed / Fred aff Gud Fader / oc
den H & N Ihesu Christo / vor frelsere.

5. Derhalben ließ ich dich in Creta /
daß du soltest vollend anrichten / da
ichs gelassen habe / vmd besetzen die
Stätte hin vnd her mit Ältesten / wie
ich dir befohlen habe.

Der saare loed ieg dig bliffue i Creta / at du skul-
de der fuldfommelige besticte / der som ieg afflod / oc be-
fattede Stæderne alleuene med Eldste / lige som ieg be-
falede dig.

A Titowi.

Kapitola I.

Pawel służebnik Bożych /
a Apostoł Krysta / po-
zyszc / wedle wiary wo-
icnych Bożych a po-
znanej prawdy / którą głosi / wedle
pobożności.

Pawel sługa Boży / Apostoł Jezusa
Chrystusa / według wiary
przebranych Bożych / y poznania
prawdy / którą się świąta ku po-
bożności.

2. K nadziei wiecznego żywo-
ta / którą zasłubił ten / który
niekłamają / Bóg / przed wiekami
wieków.

K nadziei żywota wiecznego /
który Bóg o a co wie / przed
całym czasem wieków.

3. Ale jeżeli czas swym si-
łowem / krzyżem / krzyżem
swym / głosi / wedle poru-
czenia / Epafrodyte / naszego
Boga.

I oblaści / czas swym / ono-
stwo / swoje / przez / owie-
dnie / które mi / jest / wierzona / was-
ług rozrządzenia / zbawiciela / na-
szego Boga.

4. Tytowi miłemu a pra-
wemu Synu / wedle obecn-
ego / Miłosty / Miłosierd-
nia / a pokój od Boga / Ojca / a
Krysta / Epafrodyte / na-
szego.

Tytowi miłemu a prawemu /
w społeczności / wierze / i / mi-
łosierdnie / miłosierdnie / y po-
kój od Boga / Ojca / y Pana Jezusa
Chrysta / zbawiciela / naszego.

5. Pro tu ut nechal gsem
teb w Kret / aby ty wem / kie-
ruch / se / niedostawa / napraw-
wa / a aby ustanowil po /
sied / Kret / y / jako / y /
gsem / z /

Dla tego / że / zostawil w Kret
cie / abyś do / fonic / poprawil /
go / nie / dostawa / y /
po / mianach / i /
przekazal.

א

6 אינא דדל / דשני הו
נהא בעלא דדנא מנתתא
ואית לה פניא מנימנא
דלא מצחיז ולא איתיהו
דלא שיעבד באסושותא :

Se alcuno vi è che sia irreprensibile, marito d'una sola moglie, che habbia figliuoli fedeli, non accusati d'intemperanza, e che non siano disobbedienti.

7 חב הו גיר קשיש
דיהוא דלא דשני אורב
פניא דאלהא ולא יהוא
מתדבר פניא נפשה ולא
יהוא חמתו ולא יהוא עבר
אל חמתא ולא תהני
רביא אידיה לממחא ולא
יהוא רחם יותקנא טנפא :

Imperche bisogna ch'el vescovo sia senza colpa, come dispensator di Dio, non pertinace, non iracundo, non dedito al vino, non battitore, non desideroso d'onesto guadagno.

8 אלא יהוא רחם אבסגא
ויהוא רחם טבתא ויהוא
גבר ויהוא כאו ונהני
חסד / ולבין נפשה מו
רגנתא :

Maricattator de forestieri, amator del bene, prudente, giusto, pio, temperato.

9 נבטיל לה על יולפנא
דמלתא דיהמנותא דשפח
אף למבנא פיולפנא ח
הלימא ולמבסו / לאיליו
דמתחירו :

Tenace posseditore de la parola fidele, che e secondo la dottrina: acciuch'ei possa etuando essortar con la sana dottrina, e convincere e contradicenti.

10 אית גיה סגאא דלא
משתעבדו וסריקו מל
מליהו ומטעיו רעגנא
דבני גישא יתראית איליו
דמו גורתא אגיו :

Perche ne sono molti che non vogliono stare a regola, disputatori di cose vane, seduttori de gli animi, massimamente quelli che son de la circuncisione.

11 קניו דלא הוא למסברו
פיהו פניא סגאא
מחבליו ומלבו מרס דלא
נלא מטול יותקנא טנפא :

A iguali bisogna chiuder la bocca: che fanno souvertendo tutte le cose, insegnando, per disonesto guadagno, cose che non conuenianno.

נ

6 אים יש כלתי חובה איש
אשה אחת ויהיו לו בנים נאמנים
לא בחיוב הווללים או סודר
ומורה :

Elque fuere sin crimen, marido de vna muger, que tenga hijos fieles, no que puedan ser acusados de dissolucion, o contumaces.

7 כישוה לכהן להיוהו בלי
מום פכו משק בית אלהים לא
עז פנים לא כעס ומכעים לא
וזלל וסבא לא מכה באגדוה
לא בועצ בועצ :

Porque es menester que el Obispo sea sin crimen, como dispensador de Dios: no soberbio, no yracundo, no amador del vino, no heridor, no cudiciofo de torpe ganancia;

8 כים אוהב הגרים אוהב
טוב גבו צדיק קדוש מתאפק :

Mas hospedador, amador de los buenos, templado, justo, sancto, continente.

9 אוהו באמת הדבר אשר הוא
בלקח אשר יוכל לנחם בתורת
הרפואה לחשיב דבר ולהוכיח
את מקוממיו :

Retenedor dela fiel palabra que es conforme a la doctrina, para que tambien pueda exhortar con sana doctrina, y conuencer a los que contra dixeran.

10 כים רבים היו בני געוה
מרדות אשר בשפתי שקר
דוברים על צדיק עתק בגאון
ובז מחעי העם ועל יתר
ממולה המה :

Porque ay tambien muchos contumaces, y habladores de vanidades, y engannadores (de las almas) mayormente algunos que son de la Circuncision.

11 אשר ישוה להם לחסם פיהו
אשר גם בתים כלילים הופכים
מלמדים אשר לא שוה למו
לבעצ בועצ :

A los quales conuiene tapar la boca: que trastornan las casas encerras enennando loque no conuiene por torpe ganancia.

א.

6. Εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μὴς
γυναῖκας ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστὰ,
μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυ-
παταξ.

*A l'auoir s'il y a quelcun qui soit ir-
reprehensible, mari d'une seule femme,
ayant enfans fideles, non accusés de dis-
solution, ou qui ne se puissent ranger.*

7. Δεῖ γὰρ τὸν ἐπισκοπὸν ἀνέ-
κλητον εἶναι, ὡς θεὸς οἰκονόμος, μὴ
αὐθάδης, μὴ ὀργίλος, μὴ πάρονος,
μὴ παληκτῶν, μὴ ἀχόρεκτος δὲ.

*Car il faut que l'Euesque soit irre-
prehensible, comme dispensateur de la
maison de Dieu, non adonné à son sens,
non colere, non suiet au vin, nō bateur,
non conuoiteur de gain deshoneste :*

8. Ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον,
σώφρονα, δίκαιον, ὅσον, ἐγκρα-
τῆ.

*Mais hospitalier, amateur des gens
de bien, sage, iuste sanct, continent :*

9. Ἀνχόμωρον τὴν καὶ τὴν διδα-
χὴν πιστὴ λόγῳ, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ
καταλαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ
ὕψαισιν, καὶ τὰς ἀντιλέγοντας ἐ-
λεγχῇ.

*Retenant ferme la Parole fidele qui
est selon instruction, afin qu'il soit suf-
fisant, tant pour admonester par saine
doctrina, que pour conuaincre les con-
tradisans.*

10. Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπατακ-
τοὶ, ματαιολόγοι καὶ φρεναπύται,
μάστιγα οἱ ἐκ περιτομῆς.

*Car il y en a plusieurs qui ne se peu-
uent ranger, iaseurs & seducteurs d'es-
prits: principalement ceux qui sont de
la Circuncision: ausquels il faut fermer
la bouche :*

11. Οὐς δὲ διαπορεύουσιν οἵτινες ὁ-
λας οἰκους ἀμαρτέουσιν, διδάσκον-
τες ἀ μὴ δεῖ, ἀχόρετος κέρδους χα-
λεν.

*Qui reuerfent les maisons toutes
entieres, enseignant pour gain de shon-
nesté ce qui n'appartient point.*

6. Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae, aut non subditos.

If any be blameless / the husband of one wife / having faithful children / which are not / hundred of riotous / neither are disobedient.

7. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem: non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum.

For a bishop must be blameless / as Gods steward / not forward / not angry / not given to wine / nor striker / nor given to filthy lucre.

8. Sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem.

But hospitable / one that loveth goodness / wise / righteous / holy / temperate.

9. Amplectentem eum qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere.

Holding fast the faithful word according to doctrine / that he also may be able to exhort with wholesome doctrine / & improve them that say against.

10. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui & seductores, maxime qui de circumcisione sunt,

For there are many disobedient and vain talkers and deceivers of minds / chiefly they of the Circumcision.

11. Quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non oportet, turpis lucri gratia.

Whose mouths must be stopped / which subvert whole houses / teaching things which they ought not / for filthy lucre sake.

6. Wo einer ist untadelich / eines Weibes Mann / der glaubige Kinder hab / nicht berüchriget / daß sie schwelger vnd ungehorsam sind.

Der som nogen er iustraffelig / en Quindis Mand / som haffuer tro Born / icke beröcride / at de ere drandere oc vlydige.

7. Denn ein Bischoff sol untadelich sein / als ein Haushalter Gottes / nicht eigensinnig / nicht zornig / nicht ein Weinsäuffer / nicht bochen / nicht vnschlich handthierung treiben.

Thi at en Biscop skal vere iustraffelig / som Guds Husholder / icke egenfindet / icke vredactig / icke en Vinbrandere / icke en offuerfuser / som icke staar effter slem vinding.

8. Sondern gastfren / güttig / züchtig / gerecht / heilig / keusch.

Men tener gerne Hush / er godvillig / tuctig / reserbig / hellig / kysk.

9. Vnd halt ob dem Wort / das gewis ist / vnd lehren kan / auff daß er mechtig sey zu ermahnen / durch die heilsame Lehre / vnd zu straffen die Widersprecher.

De bliffuer fast ved det Ord / som vister / oc kand lære / at hand kand vere mechtig til at forme / forme de den salige Lærdom / oc at straffe dem som siget imod.

10. Denn es sind vil freche / vnd vnüße schwäger vnd versüßer / sonderlich die auß der Beschneidung.

Thi der ere mange fortredelige / oc vnyttige squaldrene oc bedragere / besynderlige de aff Omstærelsen.

11. Welchen man muß das Maul stopffen / die da ganze Häuser verkerren / vnd lehren das nicht taug / vmb schändliches gewins willen.

Paa huilcke mand skal stoppe munden / Thi de fornende ganske Hush / oc lære der som icke buer / for stendelig Binding skyld.

6. Gesti kdo bez aubony / gedne Wanzelky Wuz / ma ge Syny wern / ketsijby ne byl / sinistwa objalowani / aneb nepoddani.

Testi Pro test from naganies / ma / maz tedney zony / dzietci wiers / ne matac / nie obwinowawne w bytu / fu / abo nieposlugne.

7. Nebo Biskup ma byti bez aubony / nako Bozji Gaffaf / ne swymosny / ne hnemowy / ne opilec Wijn / ne ten ketsijby gin bil / ne jadostowy mry / kcho zystu :

Abowiem ma byt Biskup bez przygany / nako Gafaf Bozji / nie hardzie sie tym stawiac / nie gnetowly / nie pjanich / nie thar / gatac sie taka ut na foga / nie bu / kiat zystu nieposlugne.

8. Ale prjwctowy / dobreho jadostowy / stizliwy / spraswedliwy / Swaty / zdrzeliwy :

Ale rad goscie przystupacy / dobre miluacy / opatrny / spraswedliwy / pobozy / stromy.

9. A ten ketsijby se pilne pshdzet wern / ketsi / aby moht napomijnati wlenim zdrowym / a ty / ketsijby odpisragij premahati.

Wocze trzymatac wterne os / no slowo / Fiore tu nauce zacy / aby moht tez / napominac przez zdrowa nauke / y odepzrec thym ktorzy sie sprzeciwia.

10. Neb gesti mnoho nepod / danych / a marnomluwnych / a swidch / naywice kch / ketsij gsu / zidaw.

Abowiemci test wiele nepos / usnych / y proinowmnych / y wodzicelow duh / a zwlascza ci E. orzy sa z obrzesania.

11. Genz magij trestani byti : ketsijby cete domy pferwacugi / wlicie tomu co / nslusny / a to pro mryby zyst.

Ktorym trzeba wsta zamknac / Prozy cate domy w wracata / w / zac co sie nie godzi / dla zystu nies / oczawego.

א

12 אמר אִישׁ פִּלְמוֹנִי מֵהֶם
דִּילָהוֹן דְּבָנִי קִרְטָא בְּכָל
וְכוּ דִּגְלִיוֹ אֲנִיו חִיָּתִי.
בִּישְׁתָּא וְכִרְסָתָא ב
בְּטִלְתָּא !

*Vno di essi, lor proprio profeta, disse, I
Cretezi son sempre bugiardi, male bestie,
ventri pigri.*

13 וְשִׁרְיָאֵי אִיתִיה
סְהִדוּתָא תְּנָא מְטוֹל תְּנָא
חֲשִׁנְאִית חִיּוֹת מִגֵּס לָהוֹן
דִּילָהוֹן חֲלִימִיו בְּהִימָנוּתָא !

*Questo testimonio è vero. Per laqual
cosa riprendi li viuamente, accioche siano
sani ne la fede.*

14 וְלֹא יִתְרַמּוּן לְשׁוֹעֲנָתָא
דִּיהוּדִינָא וְלִבְּיִקְרָא דְּבָנִי
נִשָּׂא דְּסִגְנוֹ שְׂרָרָא !

*Enon attendano à fauole Giudaiche,
& à comandamenti d'huomini, che si
tranno da la Verità.*

15 כֹּל מִדָּם צִיר דְּבָא הוּ
לְכָאֵלָּא לֹאִילּוּ בִּין ד
דְּמִסְבִּין וְלֹא מִהִימָנִין
מִדָּם דְּדִבְרֵי לִית לָהוֹן
אֵלָּא מִסְבִּיב הוּ בְּצִנְהוֹן
וְתִאֲרִיתָהוֹן !

*Certamente tutte le cose son pure et
puri : ma à quei che son macchiati & in
fedeli niuna cosa è pura : anzi e la men-
te e la conscientia loro son macchiate.*

16 וּמִדּוֹרֵי דִּדְעִין לֹאִלָּהָא
בְּעִבְדִּיהוֹן בִּין כְּפָרִיו בְּה
וְאִיתִיהוֹן סִנְיָאָא וְדִלְ
בְּסִי וּמִסְלֵי לְכָל עֲבָד
טָב !

*Confessano di conoscere l'Idio, & co i
fatti il negano, essendo abominuoli, &
sacreduli et ipocriti ad ogni opera buo-
na.*

ב

1 אֲנִי דִּין מִלֵּל מִדָּם
דִּינָא לִי וְלִבְּנָא דִּינָא !

*Ma tu parla le cose che son conueni-
enti a la sana doctrina.*

א

12 אמר איש פִּלְמוֹנִי מֵהֶם
וְנָבִיאֵמוֹ קִרְטִים תָּמִיד כֹּנְבִים
בְּהִמּוֹת רָעוֹת בְּטִי-הָכֵל :

*Dixit vno de illis, proprio propheta de illis,
Los Creteneses, siempre mentirosos, malas bestias,
vientres perezosos.*

13 תִּעֲרָה הוֹאֵת אֲמַתְּ הִיא
וּבְעִבּוֹר כֹּן הוֹכִיחֵמוֹ בְּקִשְׁי
לְהִיָּתוֹת שְׁלֵמִים בְּאִמּוֹנָה :

*Este testimonio es verdadero : portanto redar-
guyelos duramente, para que sean sanos en la fe :*

14 כֹּן-זִבְיָטוֹ אֵל-שְׁנִיגוֹת
תִּיהוּדִים וְאֵל-מִצּוֹת הָאֲנָשִׁים
הַשּׁוֹנִיִּים דְּבֵר אֲמַתְּ :

*No escuchando à fabulas Iudaicas, ya man-
damientos de hombres que se diuiercen de la ver-
dad.*

15 כָּל-דְּבָרִים טְהוּרִים לְטְהוּרִים
וְלִטְמֵאִים וְלֹא מֵאֲמִינִים אֶחָד
לֹא טְהוֹר כִּי-אֵם טְמֵאִים צָם
שְׂכָלָם צָם מִדָּעָם :

*Porque todas las cosas son limpias à los lim-
pios : mas à los contaminados y infieles nada es
limpio : antes su anima y consciencia son conta-
minadas.*

16 מוֹדִים כִּי-יֹדְעִי אֱלֹהִים
הֵמָּה אֵל בְּמַעֲשָׁיו יִכְתְּשׁוּהוּ
שׁוֹנֵאִים הֵמָּה סוֹדֵרִים וּמוֹדִים
וְנִינְאֵלִים אֵל-כָּל-מַעֲשֵׂה טוֹב :

*Professan se conocer à Dios, mas con los he-
chos lo niegan, siendo abominables y rebeldes, y
reprouados para toda buena obra.*

ב

1 וְאִנִּי תִמְלִל מִהִי-יְשׁוּהָ לְחַיָּה
שְׁלֵמָה :

*Tu empero habla loque conuiene à la sana
doctrina.*

א.

12. Εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν ἰδίως αὐτῶν
πρεφῆτης· κρητὶς αὖ ψεύσαι,
κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

*Quelcun d'entr'eux, estant leur pro-
pre prophete, a dit, Les Creteins sont
outiours menteurs, mauuais bestes,
ventres pareilleux.*

13. Ἡ μαρτυρία αὐτῆ ἐστὶν ἀλη-
θής. δι' ἣν αἰτίαν ἐλεγχε αὐτοὺς ἀ-
ποστόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πί-
στει.

*Ce tesmoignage est veritable : pour
cette cause redargue-les viuement : afin
qu'ils soyent sains en la foy :*

14. Μὴ προσέχοντες ἰσθμιαῖς
μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀ-
ποπροφουμένων τῷ ἀληθείᾳ.

*Ne s'adonnans point aux fables Iu-
daïques & aux commandemens des ho-
mes qui se destournent de la verité.*

15. Πάντα μὲν καθαρὰ τῆς κα-
θαρῆς· τῆς δὲ μεμιασμένης καὶ ἀ-
πίστης ἔσθ' ἐν καθαρῶν, ἀλλὰ μεμύ-
ανται αὐτῶν καὶ οὗτος καὶ ἡ σω-
τῆς.

*Toutes choses sont biē pures à ceux
qui sont purs : mais rien n'est pur
aux fouillees & aux infideles, ains leur
entendement & conscience sont fouil-
lees.*

16. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τῆς
δὲ ἔργου ἀργουῦνται, βδελυκτοὶ ὄν-
τες καὶ ἀπίθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον
ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

*Ils font profession de cognoistre
Dieu, mais par œuures ils le renient :
veu qu'ils sont abominables, & rebel-
es, & reproués à toute bonne œuure.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΤΑΙ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ
ΣΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ.

*Mais toi, propose les choses qui con-
uiennent à saine doctrine :*

12. Dixit quidam ex illis, proprius ipsorum propheta, Cretenses semper mendaces, malæ bestię, ventres pigri.

One of them saies; euen one of their own prophets said / The Cretians are alwayes liars / euill beasts / slow belies.

13. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè, ut sani sint in fide.

This witness is true: wherefore rebute them sharply / that they may be sound in the faith.

14. Non intendentes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum auersantium se à veritate.

And not taking heede to Jewissh fables and commandments of men / that turne from the truth.

15. Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum: sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.

Vnto the pure are all thinges pure / but vnto them that are defiled / & vndeceitful / is nothing pure / but euen their mindes & consciences are defiled.

16. Confitentur se nosse Deum: factis autem negant, cum sint abominati & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

They professe that they knowe God / but by wordes they denie him / and are abominable and disobedient / and vnto euery good worke reprobate.

TV autem loquere quæ decent sanam doctrinam.

But speake thou the thinges which become wholesome doctrine.

12. Es hat einer auß ihnen gesagt / ihrer eigen Prophet: Die Cretier sind immer Lügner / böse Thier / vnd faule Bäume.

Der haffuer en aff dem sagd / deris egen Prophe- te / de Cretier ere stedje Legnere / onde Diur / oc lade Duge.

13. Dis Zeugniß ist war. Vmb der sache willen straffe sie scharpff / auff daß sie gesund seyen im Glauben.

Detre vidnißbyrd er sant. For den sag skuld straf- se dem stæpeltige / paa der de funde vere farste i Troen.

14. Vnd nicht achten auff die Jüdischen Fabeln / vnd Menschen gebott / welche sich von der Warheit abwen- den.

De icke giffue aer paa Jødiske Fabel / oc Men- skens Bud / som affuende dem fra sandhed.

15. Den Reinen ist alles rein / den Vnreinen aber vnd Vnglaubigen ist nichts rein / sondern vnrein ist beyde jr Sinn vnd Gewissen.

De rene er alting rene / men de tvrene oc vantro er inted rene / men baade deris Sind oc Samuitig- hed ere tvrene.

16. Sie sagen / sie erkennen Gott / aber mit den wercken verläugnen sie es / sintemal sie sind / an welchen Gott greuel hat / vnd gehorchen nicht / vnd sind zu allem gutem werck vntüchtig.

De siige / at de kende Gud / men de neere der mer de- ris gerninger / effterdi at Gud haffuer verfyngelighed til dem / oc de ere vduelige til alle gode gerninger.

Ob aber rede / wie sichs ziemet / nach der heilsamen Lehre.

Men tale du / som tilbørlige er effter den salige Lær- dom.

12. Njefi geden nich wlasti nij gegich Prorok: Je Kretens sitij wjdyctij gsau ihati / ala howada / bficha leniwa.

Powledzial niefkorzy z niefi / wlastny ich Prorok: Kretensowie sitij wjdyctij gsau ihati / ala howada / bficha leniwa.

13. Swēdectwij to prawē gest. A protoż treficij ge pfiij siē / at gsau zdrowij w Wijsie.

To świādectwo test prawdzi- we / a dla tey przyczyni farsz ie- stobdziej aby zdrowi byli w wierze.

14. Niefekijce jidowskich basnij / a pfikazanij Eidi od- wracugijce se od Prawdy.

Nie bawiac sie jydowskimi basniami / y mandary ludzkimi / ktorzy sie od prawdy odwracaja.

15. Nebt gsau wseckij wlecy listi listijm: Niefistijm pak a newernijm nie neni listij / ale posskwrnē gest gegich swēdomij mysl.

Wszystkie rzeczy cypste sa cyp- stym / lecz y pokalany y niewier- nym nie nie test cypstego / ale pokas- lany test ich wmysl y sumienie.

16. Prawij se Boga znati / ale skutij zapiragij gsaue os- hawnij a nepoddanij / ak fasz demu skutu dobrēmu nezpū- sobnij.

Wymawiać iż Boga znają / ale przysięgają wczynać / gdyż są obrzydliwi y nieposłusznymi / y ktorzy się na jeden uczynek do- bry nie godzą.

TV pak mluw / což slusny na zdrowē wlenij.

Ule ty mow co przystoi zdro- wey nauce.

ב

2 (ואלה) דיהויו קשישא
עיריו פרענינהו ויהויו ב
נכפיו ויהויו דביו ויהויו
חלימיו בהימנותהו

ובחובא ובמסיבנותא:

Che i Vecchj siano sobrij, graui, moderati, sani di fede, di charita, di patientia.

3 ואה קשישתא הכנא
דיהויו באספמא דיא
לדחלת אלהא ולא יהויו
אכלו קרצא ולא יהויו
משעבדו לחמרא שגיאא
ויהויו מלבו שפירתא:

Similmente che le Vecchie siano in habito conueniente a persone pie, non calumniatrici, non dedite a molto vino, insegnando le cose honeste.

4 ומנכפולא ליו דטליו
דירתמו בצליהו ובניהו:

Accioci elle ammastrino prudentemente le gioueni, che amino il lor marito, che amino il lor figliuolo.

5 ויהויו נכפו וקדשו ו
יהויו יצפו שפיר דבניהו
ומשעבדו לבצליהו ולא
אנש מצורא ער מלתא
דאלהא:

Che siano modeste, caste, guardiane di casa, buone, foggette a i lor mariti: acciocio la parola di Dio non sia blasfemata.

6 ומן איליו דטליו הכנא
בצי דיהויו נכפיו:

Esorta similmente i gioueni, che siano prudenti.

7 בכל מדם דין דמיתא
בנכפין חנא בכל עבד
טבא ובמלכותהו תהויו
לך מלתא חלימתא:

Dando te stesso in tutte le cose per esempio di buone opere, offeruando ne la doctrina integrità, grauità.

8 דנכפא ולא מחבלא ולא
אנש פסר לה דאני
דקאם לקיבלו דבת פד
לך ישבח דיאמר עליו
מדם דסגא:

Sane parole, irreprehensibili: acciocio che tiripugna, resti confuso, non hauendo da poter dire alcun male di voi.

ב

2 חוקנים להותם מתעוררים
לשקד תמימים גבונים שלמים
באמונה באהבה בדמיה:

Los viejos, que sean templados, venerables, prudentes, sanos en la fe, en la charidad, en la tolerancia.

3 וקנות כמו-כל להותם בהדרת
קדש לא מכלימות לא זללות
וסובאות כיהאם מלמדות טובות:

Las viejas ansimismo, que anden en habito sancto, no calumniadoras, no dadas al mucho vino, maestras de honestidad.

4 אשר תלמדנה את-הנערות
חכמה ובניה לאהב את אישהן
ובניהן:

Que a las moçuelas ensennen a ser prudentes, a que amen a sus hijos.

5 להותם גבונות קדשות נשי חיל
בביתן טובות ונעימות ולהותם
אל-אישהן תשוקתהן ותחמה
ימשלו בהן פן ינאץ דבר אלהים:

A que sean templadas, castas, que tengã cuidado de la casa, buenas, sujetas a sus maridos, por que la palabra de Dios no sea blasphemada.

6 את-הנערות כמו כל הנחם
ללמד ולהבין חכמה:

Exhorta ansimismo a los mancebos que sean templados:

7 ובכל דברים את-נפשך תשים
לדמות מעשים טובים בלמוד
כלי שחת בתם וישר ובלתי
שחיתה:

En todo te da por exemplo de buenas obras en la doctrina, integritad, grauedad.

8 דבר שלם בלתי חובה אשר
יכלם המתקומם ולא יהיה לו
גבונה מאומה לדבר עלינו:

Palabra sana, irreprehensible: que el aduersario de auerguence no teniendo mal ninguno que dezir de vosotros.

ב

2. Προσβύτας νηφαλεις ειναι, σμενεις, σάφρονας, υγιαίνοντες τη πίστι, τη ἀγάπῃ, τη ὑπομονῇ.

Que les hommes anciens soyent sobres, graues, bien rassis, sains en la foy, en charité, & en patience.

3. Προσβύτιδας ὡσώτως ἐν κατῳήματι ἱεροσπετεῖς, μὴ ἀλαβόλους, μὴ οἶνον πολλὸν δεδωλωμένους, καλοδιδασκαλούς,

Pareillement que les femmes anciennes soyent d'une contenance conuenable à saincteté, non mēdifantes, non suiettes à beaucoup de vin, enseignant ce qui est bon:

4. Ἴνα σωφρονίζωσι τὰς νέας, φιλόανδρους εἶναι, φιλοτέκνους.

Afin qu'elles instruisent les ieunes femmes à estre modeltes, à aimer leurs maris, à aimer leurs enfans.

5. Σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουρδύς, ἀραγιάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται.

A estre sages, pures gardans la maison, bonnes, suiettes à leurs propres maris: afin que la Parole de Dieu ne soit blasfemée.

6. Τὰς νεωτέρους ὡσώτως ὡς καλὴ σωφρονεῖν.

Semblablement exhorte les ieunes hommes, qu'ils soyent attempés.

7. Περὶ πάντεσσαν τὴν παρεχόμεν τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σεμνότητά, ἀφθαρσίαν.

Te monstrant toi-mesme en toutes choses pour patron des bonnes œuures, monstrant incorruption en doctrine, grauité, integrité:

8. Λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐνσταπῇ, μὴδὲν ἔχων περὶ ὑμῶν λέγειν φᾶλλον.

Parole saine, & qu'on ne puisse condamner: afin que celui qui est contraire, soit rendu confus, n'ayant rien à dire mal de vous.

CAP. II.

2. Senes, ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia.

That the elder men be sober/honest/dilicate/sound in the faith/ in love/ and in patience.

3. Anus similiter, in habitu sancto, non criminatriees, non multo vino servientes: bene docentes.

The elder women likewise/that they be in such behaviour as becometh holiness/not false accusers/not given to much wine/but teachers of honest things.

4. Ut prudentiam doceant adolescentulas, ut viros suos ament, filios suos diligant.

That they may instruct the young women to be sober minded/that they love their husbands/that they love their children.

5. Prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei.

That they be discrete/caste/keeping at home / good and subject unto their husbands / that the worde of God be not evil spoken of.

6. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint.

Exhorte young men likewise/ that they be sober minded.

7. In omnibus teipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate.

Abone all things/shew thy selfe an example of good works in incorrupt doctrine/with grauitie/integritie.

8. Verbum sanum, irreprehensibile: ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.

And with the wholesome worde/which can not be reproved/that he which withstandeth/may be ashamed/hauling nothing concerning you to speake evil of.

Das II. Capitel.

2. Den Alten/das sie nüchtern seyen/erbar/züchtig/gesund im Glauben/in der Liebe/in der gedult.

De Gamle/at de skulle vere ædru/erlige/tuetege/færste i Troen/i Kærlighed/i Taalmodighed.

3. Den alten Weibern desselbigen gleichen/das sie sich stellen/wie den Heiligen ziemet/nicht Lasterin seyen/nicht Weinsäufferin/gute Lehrerin.

Dislige de gamle Quinden/at de sticke sig/lige som Helligen bør/at de icke skulle vere Forlaster/icke Vinbrænder/oc giffue god Lærdom.

4. Das sie die jungen Weiber lehren züchtig sein/ihre Männer lieben/Kinder lieben.

At de skulle lære unge Quinden at vere tuetege/at elste deris Mend/at elste deris Børn.

5. Sittig sein/keusch/häuslich/gütig/i ihren Männern vnterthan/auff das nicht das wort Gottes verlästert werde.

De vere Hæffuiste/tykke/husfrædige/godtillige/deris Mend vnderdanige/at Guds ord skal icke bespættis.

6. Desselbigen gleichen die jungen Männer ermane/das sie züchtig sein.

Formanne lige saa de unge Mend/at de skulle vere tuetege.

7. Allenthalben aber stelle dich selbst zum Fürbilde guter werck/mit vnerschelter Lehre/mit erbarkeit.

Men sticke dig self i alle maade til it gaar Exempel i gode gerninger/met vnsforfælt Lærdom/met erlighed.

8. Mit heilsamen vnd vntadelichem wort/auff das der Widerwertige sich schäme/vnd nichts hab/das er von vns möge böses sagen.

Mer salige oc vstræffelige ord/paa det at den Genstridige kand skamme sig/oc intet hæffe/som hand skal kunde sige ont om oss.

Kapsla II.

2. Starch/at gśau sīlī, līwī wāżnī / opatrni / żorawī w Wīrce / w miłorōni / w trpē, līwosī.

Abby stārky był trzeżwī / poważnī / opatrni / żdrōwi w wīrce / w miłosći / w cierpli wosći.

3. Tężakę Bāby at chodij w obdru portiwēm / nchānī wē / ne mnoho Wījna pigijec dobrēm uśice.

A stāre ntwiāsty tēż aby w os dly stān Ktorby należał ku dwoj tobi wosći / nie potwārliw / nie kochācie sie w wielu winā / Ktorby porzycwycy rzeczy wcyły.

4. Aby sīdmości mośly naučiti mlādice / aby Wūże swē miłowali / na Syny las stawy były.

Abby mogły wycwiczyć mlōdysie / żeby mēze swoje miłowaly / y działy.

5. At gśau opatrni / tīstē / sīlī, līwī / o tēd swau pēti magijec / dobrotiwē / Wūżuom swym poddanē / aby nebyło dāno w rauhānī Słowo Bożi.

Abby były porzycwycy / cyske / domā mīstkalāce / dobre / poddane mēzom swym / aby słowo Bożenie było bluznione.

6. Tę y Mlādence nāpōmīnāy / at gśau sīlī, līwī.

Mlōdzienice tēż nāpōmīnāy aby były stōmat.

7. We wśech wśech tēbe samēho wydāwāy za pījślad dobrych stutkū / w wēnī / w cēlosī / w wāżnosī.

Samego siebie sthāwśac w zōrem dobrych wcywōw / w nauce zachowiwāśac dośkonālosć / y powagę.

8. Słowo męg żdrawē beż aūhōny : aby ten ktorzy se protiwī / żastōdēl se / nemage nic ztēho co mīlōwiti o wās.

Słowo żdrawe / nie nāgānōne / aby se przeciwieł zāwstydził / nie mātac nie coby o wās miał mōwić złego.

CAP. II.

9. Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes.

Let servants bee subject to their masters/ and please them in all things/ not answering againe.

10. Non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus.

Neither pokers/ but that they shew all good faithfulness/ that they may adorne the doctrine of God our Saviour in all things.

11. Apparuit enim gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus.

For the grace of God/ that bringeth salvation unto all men/ hath appeared.

12. Erudiens nos ut abnegantes impietatem & secularia desideria sobriè, & iustè, & pie vivamus in hoc seculo.

And teacheth us that we should deny ungodliness/ and worldly lusts/ and that we should live soberly and righteously/ and godly in this present world.

13. Expectantes beatam spem & adventu gloriæ magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi.

Looking for the blessed hope/ & appearing of the glory of the mighty God/ and of our Saviour Jesus Christ.

14. Quidedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

Who gave him selfe for us/ that he might redeeme us from all iniquity/ and purge us to be a peculiar people unto him/ zealous of good works.

15. Hæcloquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

These things speake/ and exhorte/ and reprove with all authority. See that no man despise thee.

Das II. Capitel.

9. Den Knechten/ daß sie ihren Herren unterthänig seyen/ in allen dingen zu gefallen thun/ nicht widerbellen.

Tienere/ at de skulle vere deris Herrer vnderdanige/ gære der som dem er hehageligt i alle ting/ Icke tnuere imod dem.

10. Nicht veruntrewen/ sondern alle gute trew erzeigen/ auff daß sie die Lehre Gottes vnsers Heilandes zieren in allen stücken.

Ick vere wero/ men beuise dem al god trostloff/ paa der at de lunde pryde Guds for Frelseris Eardom i alle stycker.

11. Dennes ist erschienen die heilsame gnade Gottes allen Menschen.

Ihi Guds salige naade er obenbarer saar alle Menniste.

12. Vnd züchtiget vns/ daß wir sollen verläugnen das vngöttliche wesen/ vnd die weltliche lusten/ vnd züchtig/ gerecht vnd Gottselig leben in diser Welt.

De tucet off/ at wi skulle forsage der Wgudelige væsen/ oc den verdzlige lyst/ oc leffue tucetlige/ reiserdelige oc Gudelige i denne Verden.

13. Vnd warten auff die selige hoffnung vnd erscheinung der herligkeit des grossen Gottes/ vnd vnsers Heilandes Jesu Christi.

De vare paa den store Guds/ oc vor Frelseris Jesu Christi herligbeds/ salige Naad oc obenbarels.

14. Der sich selbs für vns gegeben hat/ auff daß er vns erlösete von aller vngerechtigkeit/ vnd reiniget ihm selbs ein Volk zum eigenthumb/ das fleissig were zu guten wercken.

Som gaff sig self for off/ Paa der hand skulde frelse off fra al Wretferdighed/ oc rense sig self i Gode til Eyedom/ som skulde vere flitige til Gode gerninger.

15. Solches rede vnd ermane/ vnd straffe mit ganzem ernst. Daß dich niemand verachten.

Tale saadant oc formant/ oc straffe met al aluorlighed. Iad ingen foracte dig.

Kapitla II.

9. Sluzebnity vř a napominyay/ at gřau poddani Pannum svym/ we wřsem slusznym se ljbijce/ neodmlauwagjce.

Upominyay slugi aby sie pã nom swym poddali/ żeby sie im we wřsytim wporobali/ nie mruścjac przycu nim.

10. Neokradagjce/ ale we wřsem dobru Wřu ofazugjce/ aby wřenj Spasjtele Boga nasscho ozdowali we wřszech wřzech.

Wiczego nie Forzyszcjac/ ale nãwřsem dobra wřernośc ofazugjce/ aby nãwřszbow. ciela nãwřego Boga we wřsem ochodozpli.

11. Okazala se jagist milost Boga Spasjtele nasscho wřsem lidem.

Abow. em oswieciła sie ona łã. Boga zbawieuna wřsytim ludziã.

12. Wřsich nãs/ abychom odřeknauce se wřsich bezbożnosci a swiętszich żadostij/ siřisjiz wř/ Sprawedliwř/ a pobożniżiwi byli na tomto Swiętę.

Atora nas naucza abyśmy zaprzawř sie nienobozności/ y swiętszych żadaniach/ siřisjiz wř/ Sprawedliwie/ y pobożnie żyli w terazniejszy wřku.

13. Cefagjce blahoslawenę nadęge a přisijiti sławn wřsich Boga a Spasjtele nasscho Bęzjisse Křysta.

Orzekawãt oney nãdziete blagosławionej/ y zacnego přisijiti chwaly wielkiego Boga y zbawiciela nãwřego Jesusa Křystusa.

14. Kterężto dal sebe samę ho za nãs/ aby nãs wykupil od kaźde neprawosci/ a otisil sobę lid wřactny/ kterężto nãs sledowal dobręch skutkow.

Ktory wydal samęgo siebie za nãs/ aby nas wykupil od wřelaskiej neprawosci/ y oczyscił sobie samemu lud o sobny/ nastãduacy robřch wczynkow.

15. Toto mluwa napominyay/ a tressn se wřsich přikazowanijm. Żadny tebaw ne pohřzegę.

Thy rzecjy mow y napominyay/ a tressz wřelãka wřerzchnosciã/ żaden tobaw nie gardzi.

1 והיונת מצהרד להון ד
הלרשע ולשלשנא
לשתמרון וישתעבדון
להיוון צמידיו לכל עבד
טוב :

Ammanificali che siano soggetti ai Principati e potestà, che obbediscano ai Magistrati, e siano apparecchiati ad ogni buona opera.

2 ועל אנש לא יגדפון
לא יהוון מתפתשין אלא
יהוון מפידיו ובכל מרם
יהוון בסימיותהוון לנא
כלהוון בני-נשא :

Che non dicano mal di persona, che non siano contentiosi, ma humani, mostrando ogni mansuetudine in verso tutti gli huomini.

3 אף חנו צירמו קרים
דלא רצנא חנו ודלא
פוסא וטעיו חנו
ומשתעבדון חנו להניגמא
משחלפתא ובגישות
יבחסמא מתהפכין חנו
בסניאיו חנו אף חר למד
סניו חנו :

Perche ancor noi eravamo già stolti, disobbedienti, erranti, che servivamo a le concupiscencie & a varie voluttà, dormando ne la malitia & inuidia, essendo oisosi, & hauendo in odio l'opra l'altro.

4 פד דיו אתגלית ב
בסימיותה ומרחמנותה
דאלהא מחינו :

Ma quando la benignità di Dio Saluator nostro, e l'amor suo verso gli huomini è apparso, egli ci ha saluati.

5 לא בעבדא דניקיותא
דעבדו אלא ברחמנות
דילה אהנו בסחנת
דמולדא דמו דריש ב
בחדתא דריותא דקודשא :

Non già per opere di giustizia, che noi habbiam fatte, ma secondo la sua misericordia per il lauamento de la regeneratione e rinouatione de lo Spirito santo.

6 הי דאשד עליו
צמיראיו פיד ישוע מ
משיחא מחינו :

Ilquale egli ha sparso abbondantemente sopra di noi per Iesus Christo nostro Saluatore.

1 הוחר אותם להנעם תחת
שלטונות ומשלות ליקהתם
להותם נכונים אל-כל מעשה
טוב :

Amonestales que se sujeten a los principes y potestades, que obedezcan, que esten aparejados a toda buena obra :

2 לאיש לא לגדף לא לריב
לא להזות באגדה כיה-אם
היות עננים לעשות כל-חסד
ורחמים לכל-בני-אדם :

Que a nadie infamen, que no sean pendencieros, mas modestos, mostrando toda mansedumbre para con todos los hombres.

3 כיה-היונו כעת גם אנחנו
בלתי תבונה לא מאמינים
תועים עובדי תאוות ומחמדנים
רבים פרעה בשנאה מתעודדים
שונאים ושונאים איש את-רעהו :

Porque tambien eramos nosotros locos en otro tiempo, rebeldes, errados, siruiendo a concupiscencias y deleytes diuerfos, biuiendo en malicia y en embidia, aborrecibles, aborreciendo los vnos a los otros.

4 ובאשר נגלה טוב ונעם
משיענו אלהים :

Mas quando se manifestó la bondad del Saluador nuestro Dios, y su amor para con los hombres.

5 לא ממעשי הצדקה אשר
עשינו אנחנו כיה-אם בתהלתו
הושיענו ברחצת חליפת חידשת
רוח הקדש :

No por las obras de justicia que nosotros auiamos hecho, mas por su misericordia, nos saluó por el lauamiento de la regeneracion, y de la renouacion del Espirito Santo.

6 אשר אותה שפך עליו על-
יתר בישוע משיח המושיענו :

El qual derramó en nosotros abundantemente por Iesus el Christo Saluador nuestro :

Υπομίμησε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεται, ὡς πρὸς πάντας ἀρχαῖς ἐπίμους εἶναι.

A dmoneste-les qu'ils soyent suiets aux principautés & puissances, qu'ils obbeissent aux Gouverneurs, qu'ils soyent prests à toute bonne oeuvre :

2. Μηδένα βλασφημεῖν, αἰμά-
χους εἶναι. ὁτις καὶ, πάντας ἐνδὲ-
κνυμῖρους περὶ αὐτῶν πρὸς πάντας
ἀνθρώπους.

Qu'ils ne maldissent de personne, qu'ils ne soyent point querelleux, mais benins, & montrans toute debonnaireté enuers tous hommes.

3. Ἡμεῖς γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόη-
τοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλο-
ντες ὁμιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς πικ-
ράς, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ βί-
ζοντες, συζητοῖ, μισοῦντες ἀλλή-
λους.

Car nous aussi estions autresfois insensés, rebelles, abusés, seruans à diuerses conuouitises & voluptés, viuans en malice & enuie, dignes d'estre haïs, & haïssans l'un l'autre.

4. Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ Φιλαν-
θρωπία ἐπεφάνη τῷ σωτῆρι καὶ ἡ-
μῶν θεῷ.

Mais quand la benignité & l'amour de Dieu nostre Sauueur eouers les hommes, est clairement apparue, il nous a sauués.

5. Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύ-
νῃ, ἀν' ἐπισημιᾷ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ
τὸν αὐτὸν ἔλεον ἐσωσεν ἡμᾶς, διὰ
λουτροῦ πολλοῦ γενεσιᾶς, καὶ ἀνα-
καινώσεως πνέματος ἁγίου.

Non point par oeuvres de iustice que nous eussions faites, mais selon la miséricorde, par le lauement, & reauouellement du saint Esprit :

6. Οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλυσίως,
διὰ ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ ἡ-
μῶν.

Lequel il a esparé abondamment en nous par Iesus Christ nostre Sauueur :

Admone illos principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.

Put them in remembrance that they be subject to the principalities / and powers / and that they be obedient / & ready to every good worde.

2. Neminem blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos: omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.

That they speake euill of no man / that they be no fighters / but soft / shewing all meeknesse vnto all men.

3. Eramus enim aliquando & nos insipientes, increduli, errantes, seruitutes desiderii & voluptatibus variis, in malitia & in inuidia agentes, odibiles, odientes invicem.

For we our selues also were in tyme past vnwise / disobedient / deceyved / serueng the lustes / and diuers pleasures / liuing in maliciousnesse and enuie / hatefull / and hating one another.

4. Cum autem benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri Dei.

But when the bountifulnes and loue of God our Saviour toward man appeared.

5. Non ex operibus iustitiarum quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti.

Not by the workes of righteousnesse which we had done / but according to his mercy hee saved vs / by the washing of the new birth / and the renewing of the holie Ghost.

6. Quem effudit in nos abunde per Iesum Christum saluatorem nostrum.

Which he shed on vs abundantly through Iesus Christ our Saviour.

Einnere sie / dasz sie den Fürsten vnd der Oberkeit unterthan vnnnd gehorsam sein / zu allem gutem werck bereitet seyen.

Putt them in remembrance of the Forsterne or Offitghed vnderdanige oc lydige / at de ere redebone til alle gode Gerninger.

2. Niemand lästern / nicht hadern / gelinde seyen / alle sanfftmutigkeit beweisen / gegen allen Menschen.

At de icke stendis paa nogen / icke ere kiffactige / at de ere metlidige / beuise al sacrmotighed / mod alle Menniste.

3. Denn wir waren auch weiland vntweise / vnghorsam / jerrige / dienend den lusten vnd mancherley wollüsten / vnd wandelten in böshheit vnnnd neid / vnd hasseten vns untereinander.

Chi wi vaare oc wuise i fordom tid / vlydige / vild / farende / oc riente begering oc arstillig vellyst / oc vandrede i ondstaff oc auind / oc hadede huer anden.

4. Da aber erschien die freundlichkeit vnnnd leutseligkeit Gottes vnsers Heilandes.

Men der Guds vor Grelseris Venlighed oc Karlighed mod Mennisten obcnbaredis.

5. Nicht vmb der Werck willen der Gerechtigkeit die wir gethan hatten / sondern nach seiner Barmherzigkeit / machet er vns selig / durch das Bad der Widergeburt / vnnnd erneuerung des heiligen Geistes.

Icke for de Kerferdigheds gerninger styld / som vi gjorde / Men effter sin barmhertighed gjorde hand oss saltige / formedelst igenfødelens Bad / oc den hellig Andes fornysse.

6. Welchen er ausgegossen hat über vns reichlich / durch Iesum Christ vnsern Heiland.

Quilcken hand haffuer vdgjder rigelige offuer oss / formedelst Ihesum Christum vor Grelser.

Apomijnanz ge / at gfaupoddant / knijatuom a Mocnostem / a at gich polsau chagij / gsaue hotowi k kazo / mu skutu dobrému :

Pdydomnaytm / aby zwetzy chnosćiam y przeloseniawm poddany mi byli / feby suchali y na wseki dobry wczyna gotowy mi byli.

2. At se žadněmu neporau chagij / a neglofeti / at negsau swarłiwij / ale pšhwetiwij : o kazugijce wšeliku tichost se wšsem lidem.

Tichay od žadnym žle nte mowia / ntech nte beda zwadliwi / ale mierni / ožazutac wšelaka wkladnosć prēcaw wšsem ludžiam.

3. Nebo byli gšine y my nedy nemandij / newetšij / blauidij / slaužice žadostem a rozličnym rozkošem / we slost a w nendawiti bydlegijce / ohyž dnij / wespolet se nendawidžec.

Abowiem y my byli my nedy žledy žaleni / usepostužni / blauidžacy / slaužacy požad. woščiam y rozkošam rozmaitym / w slost y w žažroščimieščaiac / ožyžpžem / reont drugich matic w nendawidžeci.

4. Ale kony se vžazala dobrota a laska k lidem Spasitele nasseho Boho :

Ale gdy sie okazala zbawienie la nassego dobrocy miłosć przez ciw ludžiam.

5. Než skutkow sprawedlnosti / kterž gšine my činili / ale wedle swęho miłosrdenstwi spasený nás včinił křže obmytí / druhęho rožení / a obnowenij Duchu Swatęho.

Žie z wczynkow sprawedlnych křžorebyšny wczynili / ale z miłosrdžia swęgo zachowal nas przez omýcie odrodzenia / y odnowienia Duchu swatęgo.

6. Kteržhož wylil na nás hogně křže Gřijšie Křstia Spasitele nasseho.

Atorego wylal na nas hoynie przez Jezusa Křstia zbawienie la nasse.

7. **הַפְּטִיבוּתָהּ בְּיָדֶיךָ וְנִהְיָא יִרְתָּהּ בְּסִכְרָא דְּחַיִּים דְּלַעֲלֵם :**

Accioche noi giustificati per la sua gratia, siamo heredi secondo la speranza de la vita eterna.

8. **מִהֵימְנָא הִי מְלִיתָהּ וּפְהִלִּין צְבִיבָא אֲנִי דְּאִהּ אֲנִתְּ הַיִּירָה מִשְׁרָר לְהִוֵּן הַתְּבַטְלָהּ לְהַחֲוִי לְמַבְלַח עֵבְרָא טְבִיבָא אִילִין דְּחַיִּים בְּנִיבְרָא לְהִיא הִלִּין אִילִין דְּטִבּוֹ וּמִוִּתְהִין לְבִנְיָנָהּ :**

Questa è parola certa, io voglio che tu affermi queste cose, accioche quelli che hanno creduto à Dio, procurino da conservarsi ne le buone opere. Queste cose son buone & vtili a gli huomini.

9. **מִן בְּעִתָּא דִּין סִכְלָתָא וּמִן תְּשַׁבְּתָא דְּשִׁבְתָּהּ וּמִן חֲרִיבָא וּמִן תְּכִיבָא דְּסִכְרָא אֲשֵׁתִּימָא יִוִּתְהִין צִיר לִית בְּחִין וְסִרְתְּקוֹ אִילִין :**

El lascia andar le folle questioni, e genealogie, e contentioni, e combattimenti de la Legge: percioche elle sono inutili & vane.

10. **מִן גִּבְרָא חֲרִיבָא מִן בְּתַר חֲדָה וּבִין וְתִתְהִין דְּמִרְתָּא אֲנִתְּ לֵה אֲשֵׁתִּימָא :**

L'huomo heretico, doppo la prima & seconda ammonitione, rigettalo.

11. **וְהִוִּית יָדַע דְּמִן דְּהִכְכָּא הִי מַעְקָם הִי וְחִטָּא וְהִי חִיב נִפְשָׁה :**

Sapendo che chi è tale, e fornicario, e peccatore, essendo condannato da se stesso.

12. **מִן דְּשִׁדְרָה לִוְתָּהּ לְאַדְטִמָּא אִין לְטִבְיָקוֹס יִתְבַּטֵּל לָךְ דִּתְאִתָּא לִוְתִּי לְגִיקוֹפּוֹלִיס תְּמִין צִיר סִמָּח בְּרַעֲיָנִי דְּאַסְתִּימָא :**

Quando io mandarò à te Artemas, o Tychico, studiati di venire à me à Nicopolis: perche ho deliberato di fare iui l'inverno.

13. **עַל וִינָא דִּין סִכְרָא וְעַל אֲפִלּוֹ יִתְבַּטֵּל לָךְ דִּתְאִתָּא דְּתִלְוָא אֲנִין שְׁפִיר וּמִדִּים לֹא יִחְסֵר לְהִוֵּן :**

Manda diligentia Zenas doctor de la Legge, & Apollo, in modo che non manchi loro cosa alcuna.

7. **לְמַעַן גִּבְרָתָם בְּתַחֲתָיו גִּבְרָה יִוִּשְׁיִים בְּשִׁבְרָה חַיִּים עוֹלָם :**

Para que justificados con su gracia, seamos hechos herederos segun la esperança de la vida eterna.

8. **נִאֲמֹר הַדְּבָר וְעַל־הַאֱלֹהִים חֲפִצְתִּי לְהוֹלִיכֵךְ אֲשֶׁר יִבְיֶנּוּ לְרִדּוֹת בָּהֶם בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים הַמְאִמִּינִים בְּאֱלֹהִים וְאֱלֹהֵי הַן טוֹבוֹת וּמוֹעִילוֹת לְבִנְיָ אָדָם :**

Palabra fies, y esto quiero que afirmes, Que los que creen à Dios, procuren gobernarse en buenas obras, esto es lo bueno y lo vtil à los hombres.

9. **קִישְׁיוֹת וּבִקְרוֹת כְּסִילוֹת וְדִבְרֵי הַוָּלָדוֹת וּמִדְּבִירוֹת וּמִכֹּהֵן עַל־הַהוֹלָה הַשְּׁמֵר לָךְ מִחַן כִּי־מִהֲבֵל הִי וּמִמִּנְחָה לֹא תוֹעֲלָה :**

Mas las questions locas, y las genealogias, y contenciones y debates de la Ley euita: porque son sin prouecho y vanas.

10. **אִישׁ כּוֹפֵר בְּעֶקֶר אַחֲרֵי מוֹסֵד אֶחָד אִין שְׁנֵי הַשְּׁמֵר לָךְ מִמִּנּוֹ :**

El hombre herege, despues de vna y otra correccion, defechalo:

11. **וְהָדַע כִּי־נִגְהַפֵּךְ אִישׁ בִּיָּה וְחִוְטָא וּבִנְפִשׁוֹ גִּשְׁפָּט הוּא :**

Estando cierto que el tales trastornado, y pecca, condenado de su proprio juyzio.

12. **כִּי־אֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֵלֶיךָ אֶת־אֲרִיטִמָּא אִין טִיכִיקוֹס מִהַר מִהַר לְבִיא אֵלֶיךָ בְּנִיקוֹפּוֹלִיס כִּי־שְׁמָה חֲשִׁבְתִּי לְחֹרָה :**

Quando embiare à ti à Artemas, o à Tychico procura de venir à mi à Nicopolis: porque alli he determinado de inuernar.

13. **אֶת־זִינָא מְלִמֵּד הַתּוֹרָה וְאֶפְלָא בְּדִאָהּ שְׁלַח פִּין יַחְסֵר כָּל־דְּבָר :**

A Zenas doctor de la Ley y à Apollo embia delante procurando que nada les falte.

7. **ἵνα δικαιωθέντες τῇ χάριτι χάριτι, κληρονομήσωμεν καὶ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.**

Afin qu'estans iustifics par la grace d'icelui, nous soyons heritiers selon l'esperance de vie eternelle.

8. **Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βέλομαι σε διαβεβαιῶσαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων περὶ σῶσαι οἱ πιστοὶ ὅσους τῷ θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλά καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.**

Ceste parole est certaine, & ie vueil que tu affermes ces choses, afin que ceux qui ont creu à Dieu, ayent soin de s'appliquer principalement à bonnes oeuvres: voilà les choses qui sont bonnes & vtils aux hommes.

9. **Μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γινεαλογίας καὶ ἐρεῖς καὶ μάχας νομικὰς περὶ τούτων· εἰς γὰρ ἀνωφελὲς καὶ μάταιον.**

Mais reprime les folles questions & genealogies, & contentions, & debates de la Loy: car elles sont inutiles & vaines.

10. **Αἰρετικὸν ἀνθρώπων μετὰ μίαν καὶ ὁδοῦ τὴν νευτεῖσθαι παρ' αὐτοῦ.**

Reiette l'homme heretique, apres la premiere & seconde admonition:

11. **Εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἀμαρτάνῃ ὡς αὐτοκατέκρινται.**

Sachant que celui qui est tel, est renuerie, & il peche, estant condamné par soi-mesme.

12. **Ὅταν πέμψω ἀρτιμᾶν πρὸς σε ἢ τυχαῖον, ἀπεσταλὸν ἐλθεῖν πρὸς με εἰς νικηπόλιν· ἐκεῖ γὰρ κίεμαι καὶ χειμέρα.**

Quand j'enuoyerai vers toi Artemas, ou Tychique, diligente-toi de venir vers moi à Nicopolis: car j'ai deliberé de faire là mon hyuer.

13. **Ζῆναν τὸν νομαρχὸν καὶ ἀπολλῶν σπουδαίως περὶ πέμψον, ἵνα μὴ δέν αὐτοῖς λείπῃ.**

Conuoye soigneusement Zenas Docteur de la Loy, & Apollo, que rien ne leur defaile.

ג
14 ויאלבין אף איליו ד
דידלו אגיו דיהוה פלחיו
עברו טבא פצקות
האלמו דלא יהוה דל
פאר:

*Et impario ancora i nostri a conser-
uarsi ne le buone opere per gli & si necessa-
rij: accioche non siano infruttuosi.*

15 שאליו בשלמוך פלחיו
איליו דעמי אגיו שאל
בשלמוך דכלחיו איליו
דרחמיו לו בהימנות
טביתא עם פלכו אגיו:

*Tutti quelli che son meco ti salutano.
Saluta tu quelli che ci amano ne la fede.
La gratia sia con tutti voi, Amen.*

שלמת אגרתא דלות טטוס
דאחפתור מו
גיקופוליס:

ג
14 וילמדו גם אשר ממנו
לרדות בהם במעשים טובים
לצדכם במצוקה פן יהיו בכלי
פרי:

Aprendan assi mismo los nuestros a gouer-
narse en buenas obras para los vfos necessarios,
porque no sean inuiles.

15 שאלו לשלומך כלם אשר
אחי שאל לשלום לאשר
אהבינו באמונה תחנה עם
כלכם אמר:

Todo losque estan conmigo te saludan. Sa-
luda a los que nos aman en la fe. La gracia sea con
todos vosotros, Amen.

אל טיטוס כהן ראשון עדה
קראתא במשלח אצבע
גבתה מניקותו לים עיר
הבתים:

γ.
14. Μαθητεύσαντες δε καὶ οἱ μέ-
τεροι καλῶν ἔργων προσεσυνέστη ἐῖς
τὴν ἀναγκάειαν ἡγείας, ἵνα μὴ ᾖ-
σιν ἀκαρποί.

Et que les nostres aussi apprennent
de s'appliquer principalement aux bon-
nes & aures, pour les vsages necessaires,
afin qu'ils ne soyent point sans fruit.

15. Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμὲ πάν-
τες. ἀσπάζου τὰς φιλοῦντάς ἡμᾶς
ὡς πῖς. ἡ χάρις μετ' πάντων ὑμῶν.
ἀμήν.

Tous ceux qui sont avec moi te
saluent. Salue ceux qui nous aiment en
foy. Graces soit avec vous tous, Amen.

Πρὸς Τίτον, τῆς κρητῶν ἐκκλησί-
ας πρεσβύτερον ὁπίσκοπον χριστενη-
γένεσιν, ἐξ ἀφ' ἧς δὲ νῦν ἐπι-
λεως τῆ μακεδονίας.

14. Discant autem & nostri bonis operibus præse ad usus necessarios : ut non sint infructuosi.

And let ours also learne to shewe forth good workes for necessary uses that they be not vnfructuall.

15. Salutant qui mecum sunt omnes : saluta eos qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis, Amen.

All that are with mee / salute thee. Greete them that loue vs in the fayth. Grace be with you all / Amen.

Scripta ex Nicopoli Macedonia.

14. Lasse aber auch die vnsern lernen / daß sie im stand guter werck sich finden lassen / wo man jr bedarff / auff daß sie nicht vnfruchtbar seyen.

Lad oc vore lære / at de lade dem finde i gode geringers Star / huor som mand haaffuer dem behoff / at de skulle icke vere vfructsomme lige.

15. Es grüssen dich alle die mit mir sind. Grüsse alle die vnns lieben im Glauben. Die gnade sey mit euch allen / Amen.

Alle som ere hoff mig / hilfe dig. Hille alle dem som off elste i Troen. Naade vere met eder alle / Amen.

Geschrieben von Nicopoli in Macedonia.

14. A se včj takŕy naffy do brŕmi skutŕy pŕedŕi ti k vŕcem potŕebnŕm / aby nebŕli neobŕi teŕnj.

Antech se včja y naffy dobrych včzynkŕw zachŕvác nã pilne portŕ seby / izby nie byli neuzŕtecznŕmi.

15. Pozdrawiŕjŕ tebe / kteŕi sŕj gsau semnau / wŕŕŕŕni. Pozdrawiŕjŕ tŕch kteŕi sŕj nãs milugij w wiŕŕe. Miłŕŕi Boŕŕi se wŕŕŕmi wãmi / Amen.

Pozdrawiaŕŕŕe ci Krŕzy sa zes mna wŕŕŕŕ / Pozdrow ty Krŕzy miłŕta nas w wierze. Łãŕŕã Boŕã niech bedŕie ze wŕŕŕŕmi wami / Amen.

Skonãwã se Epistola Ewaŕŕŕho Pawla k Eytowi / psanã w Nicopoli Mŕŕŕŕi Macedonia.

